

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl soudkyní Mgr. Lenkou Oulíkovou ve věci

žalobkyně: **J. K.**, narozená X,
bytem X,

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení,**
sídlem Křížová 1292/25, Praha,

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 16. 10. 2020, č. j. X,

takto:

- I. Žaloba se zamítá.**
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.**

Odůvodnění:

1. Žalobou podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) se žalobkyně domáhá zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí, jímž žalovaná zamítla námitky žalobkyně a potvrdila své předchozí rozhodnutí ze dne 20. 8. 2020, č. j. X (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“), kterým byla zamítnuta žádost žalobkyně o přiznání starobního důchodu pro nesplnění podmínek podle § 28 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 31. 12. 2020 (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“).
2. Žalobkyně v žalobě namítá, že by jí mělo být započteno období od 1. 10. 1988 do 10. 9. 1990, během něhož celodenně pečovala o svou bezmocnou matku. Současně uvedla, že od

Shodu s prvopisem potvrzuje: B. M.

ledna 2020 celodenně pečuje o svého manžela, který pobírá příspěvek na péči z důvodu závislosti třetího stupně.

3. Žalovaná navrhla žalobu zamítnout. Ve vyjádření k žalobě konstatovala, že rozhodnutím ze dne 5. 12. 2019, č. j. X, přiznala žalobkyni s účinností od 16. 1. 2020 starobní důchod. Žalobkyně totiž splnila nezbytný předpoklad důchodového věku a doby pojištění. Přestože k datu dosažení důchodového věku potřebnou dobu pojištění nezískala, potřebnou dobu splnila podle § 29 odst. 2 písm. f) zákona o důchodovém pojištění. Konstatoval-li Krajský soud v Praze v rozsudku ze dne 28. 7. 2020, č. j. 42 Ad 9/2019-44 (dále jen „rozsudek č. j. 42 Ad 9/2019-44“), že lze započítat pouze péči od 1. 12. 1989 do 22. 3. 1990, je zřejmé, že nemohlo dojít k dřívějšímu vzniku nároku na starobní důchod. Doplnila, že otázka zvýšení přiznané výše starobního důchodu stranou pozornosti nezůstane. Nadále probíhá řízení podle § 106 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 582/1991 Sb.“). Vzhledem k soudnímu přezkumu byl postup k odstranění tvrdostí zákona podle § 4 odst. 3 téhož zákona prozatím vyloučen.
4. Žalobkyně v replice zopakovala, že od ledna 2020 pečuje o svého manžela, který je ve třetím stupni bezmocnosti.
5. Krajský soud v Praze na základě včas podané a přípustné žaloby přezkoumal napadené rozhodnutí v mezích uplatněných žalobních bodů, jimiž je vázán (§ 75 odst. 2 s. ř. s.). Vycházel přitom ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). Soud o žalobě rozhodl bez nařízení jednání, neboť účastnice na výzvu soudu nesdělily s tímto postupem nesouhlas, tudíž se má za to, že s ním souhlasí (§ 51 odst. 1 s. ř. s.).
6. Soud ze správního spisu zjistil, že žalobkyně opakovaně od roku 2011 podávala žádosti o přiznání starobního důchodu. Žalovaná tyto žádosti vždy zamítla s odůvodněním, že žalobkyně nesplňuje potřebnou dobu pojištění, přičemž neuznala jako náhradní dobu pojištění dobu péče o bezmocnou matku žalobkyně A. K.. V roce 2011 žalobkyně přiložila k žádosti o starobní důchod čestné prohlášení, v němž uvedla, že o svoji matku celodenně pečovala od 18. 10. 1981 do 8. 10. 1990, přičemž její matka pobírala příspěvek k důchodu pro úplnou bezmocnost, a potvrzení lékaře MUDr. P. B. ze dne 29. 9. 2011 o tom, že žalobkyně pečovala o svoji matku od 18. 10. 1981 do 8. 10. 1990 (přičemž však A. K. zemřela již dne X). Žalovaná na předložení těchto podkladů reagovala tak, že nejsou dostačující k prokázání tvrzení žalobkyně, a vyzvala ji, aby předložila rozhodnutí o bezmocnosti nebo posudek posudkové komise o tom, že zemřelá matka byla uznána převážně nebo úplně bezmocnou, protože podle evidence žalované byla zemřelá poživatelkou příspěvku pouze pro částečnou bezmocnost. Žalobkyně však požadované doklady nepředložila. Od té doby se z důkazního hlediska – i přes opakované žádosti žalobkyně o přiznání starobního důchodu a dokládání obdobných lékařských zpráv od dalších lékařů (MUDr. A. D. a MUDr. V. Z.) – v zásadě nic nezměnilo. Rozhodnutím ze dne 10. 3. 2017, č. j. X, byl žalobkyni přeměněn dosud pobíraný invalidní důchod pro invaliditu II. stupně podle § 61a zákona o důchodovém pojištění na důchod starobní, a to s účinností od 22. 3. 2017. Žalobkyně se i poté opakovaně neúspěšně domáhala přiznání starobního důchodu podle § 29 zákona o důchodovém pojištění, resp. invalidního důchodu pro invaliditu III. stupně.

7. Žalobkyni byl přiznán starobní důchod podle § 29 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění na základě rozhodnutí žalované ze dne 5. 12. 2019, č. j. X, ve výši 8 563 Kč, neboť žalobkyni vznikl ode dne 16. 1. 2020 nárok na starobní důchod z důvodu dosažení důchodového věku muže shodného ročníku narození zvýšeného o 5 let.
8. Krajský soud v Praze rozsudkem č. j. 42 Ad 9/2019-44 zamítl žaloby, jimiž se žalobkyně domáhala zrušení rozhodnutí žalované ze dne 31. 1. 2019, č. j. X, a ze dne 30. 10. 2019, č. j. X, kterými byly předchozí žádosti žalobkyně o přiznání starobního důchodu zamítnuty, neboť celková sporná doba péče o matku by ani v případě započtení v celém rozsahu nepostačovala ke vzniku nároku. Krajský soud v Praze vyšel z toho, že předmětem opakovaných žádostí a následných sporů mezi účastníky řízení o přiznání starobního důchodu bylo žalobkyní požadované uznání péče o její bezmocnou matku v období od 18. 10. 1981 do její smrti dne 22. 3. 1990. Ze správního spisu dovodil, že v uvedeném období má žalobkyně uznány náhradní doby pojištění od 18. 10. 1981 do 16. 10. 1982 a od 9. 7. 1984 do 8. 7. 1988 z důvodu péče o děti. Bylo tedy sporné pouze období od 17. 10. 1982 do 8. 7. 1984 a od 9. 7. 1988 do 22. 3. 1990, dohromady 3 roky a 156 dnů. Přestože se soud zabýval otázkou, zda stav matky žalobkyně byl stavem částečné nebo převážné bezmocnosti, dospěl k závěru, že žalobkyni by nevznikl nárok na starobní důchod ani v případě, že by žalovaná akceptovala celou dobu žalobkyní tvrzené péče o matku. Nemohlo proto mít vliv na zákonnost rozhodnutí žalované, že nezohlednila, že otázkou stupně bezmocnosti matky se zabýval již Vrchní soud v Praze v rozsudku ze dne 25. 6. 1993, sp. zn. 2 Cao 87/93, ve věci žaloby proti rozhodnutí žalované o nepřiznání invalidního důchodu, který nechal z důvodu posouzení nároku na invalidní důchod žalobkyně zpracovat doplňující posudek posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky s pracovištěm v Praze (dále jen „posudková komise MPSV“). Ta v posudku ze dne 26. 6. 1992 dospěla k závěru, že na základě dostupné zdravotnické dokumentace je možné započíst žalobkyni péči o převážně bezmocnou osobu maximálně v délce 3 měsíců a 22 dnů (A. K. byla částečně bezmocná od října 1988 a převážně bezmocná nejdříve od 1. 12. 1989 do 22. 3. 1990).
9. Podáním ze dne 20. 7. 2020 žalobkyně znovu požádala o započtení doby péče o matku s tím, že o ni pečovala od 18. 10. 1981 do 20. 3. 1990, přičemž matka v té době pobírala částečnou bezmocnost. Na podkladě toho byla s žalobkyní u Okresní správy sociálního zabezpečení Příbram sepsána žádost o přiznání starobního důchodu od vzniku nároku. Žalobkyně předložila rozhodnutí Úřadu důchodového zabezpečení v Praze ze dne 2. 5. 1989 (dále jen „rozhodnutí ze dne 2. 5. 1989“), podle něhož bylo matce žalobkyně přiznáno od 1. 10. 1988 zvýšení důchodu pro bezmocnost o 200 Kčs podle § 70 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení (dále jen „zákon č. 100/1988 Sb.“), neboť podle posudku posudkové komise sociálního zabezpečení ONV Příbram odpovídal její stav částečné bezmocnosti.
10. Prvostupňovým rozhodnutím byla žádost žalobkyně zamítnuta. Žalovaná konstatovala, že žalobkyně získala ke dni 20. 7. 2020 pouze 22 roků a 165 dnů doby pojištění a pouze 11 roků a 308 dnů doby pojištění uvedené v § 11 a § 13 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, a nesplnila tak podmínku získání 27 let doby pojištění podle § 29 odst. 1 písm. c) zákona o důchodovém pojištění ani podmínku získání 30 let doby pojištění uvedené v § 11 a § 13 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění dle § 29 odst. 3 písm. a) zákona o důchodovém pojištění. K době pojištění od 17. 10. 1982 do 8. 7. 1984 a od 9. 7. 1988 do 20. 3. 1990, která není uvedena na osobním listě důchodového pojištění, dle žalované nemohlo

být přihlédnuto, neboť nebylo prokázáno, že matka žalobkyně byla osobou převážně nebo úplně bezmocnou.

11. Žalobkyně v námitkách nesouhlasila s neuznáním doby péče o matku a doplnila, že od ledna 2020 pečuje o manžela, který je invalidním ve třetím stupni invalidity. K námitkám znovu předložila rozhodnutí ze dne 2. 5. 1989 a zprávu MUDr. A. D..
12. O námitkách rozhodla žalovaná napadeným rozhodnutím. V odůvodnění konstatovala, že veškerá doložená doba pojištění byla zhodnocena v osobním listu ze dne 20. 8. 2020, který byl přílohou prvostupňového rozhodnutí. Uvedla, že žalobkyně žádala o uznání doby péče o matku za období od roku 1981 do roku 1990 opakovaně. Zdůraznila, že aby bylo možné podle tehdy platné právní úpravy zhodnotit dobu péče o matku jako náhradní dobu pojištění, bylo nutné prokázat, že se jednalo o převážnou nebo úplnou bezmocnost opečovávané osoby. Podle evidence žalované se však jednalo pouze o částečnou bezmocnost, a proto nelze tuto dobu hodnotit jako náhradní dobu pojištění. To potvrdily i rozsudky soudů, naposledy rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 28. 7. 2020, č. j. 42 Ad 9/2019-44 (dále jen „rozsudek č. j. 42 Ad 9/2019-44“). Žalovaná konstatovala, že žalobkyně ke dni podání žádosti o starobní důchod získala pouze 22 roků a 165 dnů doby pojištění. Podle § 29 odst. 1 písm. c) zákona o důchodovém pojištění by musela získat dobu pojištění 27 roků, což nesplnila. Dále uvedla, že žalobkyni byl pravomocným rozhodnutím ze dne 5. 12. 2019 přiznán starobní důchod s účinností od 16. 1. 2020, neboť splnila podmínky uvedené v § 29 odst. 2 písm. f) citovaného zákona.
13. Podle § 29 odst. 1 písm. c) zákona o důchodovém pojištění má pojištěnec nárok na starobní důchod, jestliže získal dobu pojištění nejméně 27 let a dosáhl důchodového věku v roce 2011.
14. Podle § 29 odst. 3 písm. b) zákona o důchodovém pojištění pojištěnec, který nesplňuje podmínky stanovené v odstavci 2 písm. b) až f), má nárok na starobní důchod též, jestliže dosáhl věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození, a získal aspoň 15 let doby pojištění uvedené v § 11 a § 13 odst. 1.
15. Podle § 29 odst. 5 zákona o důchodovém pojištění se do doby pojištění potřebné pro vznik nároku na starobní důchod podle odstavce 1 písm. b) až k) a odstavce 2 písm. b) až f) náhradní doby pojištění, s výjimkou náhradních dob pojištění uvedených v § 5 odst. 2 písm. c) a d) a v § 102 odst. 5 a obdobných dob podle předpisů platných před 1. lednem 1996, započítávají pouze v rozsahu 80 %; počet dnů náhradních dob pojištění stanovený podle části věty před středníkem se přitom zaokrouhluje na celé dny směrem nahoru.
16. Podle § 33 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění výše procentní výměry starobního důchodu se stanoví procentní sazbou z výpočtového základu podle doby pojištění získané do vzniku nároku na tento důchod a podle doby pojištění získané po vzniku nároku na tento důchod. Do doby pojištění získané do 18 let věku a po vzniku nároku na starobní důchod se nezahrnují náhradní doby pojištění. Výše procentní výměry starobního důchodu činí nejméně 770 Kč měsíčně.
17. Podle § 34 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění výše procentní výměry starobního důchodu, na který vznikl nárok podle § 29 odst. 1 až 3, činí za každý celý rok doby pojištění získané do vzniku nároku na tento důchod 1,5 % výpočtového základu měsíčně. Do doby pojištění se pro účely předchozí věty započítávají náhradní doby pojištění pouze v rozsahu 80 %, s výjimkou náhradních dob pojištění za dobu účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 2 písm. c) a d) a v § 102 odst. 5 a obdobných dob podle předpisů

platných před 1. lednem 1996; počet dnů náhradních dob pojištění stanovený podle části věty před středníkem se přitom zaokrouhluje na celé dny směrem nahoru.

18. Podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění, zjistí-li se, že důchod byl přiznán nebo je vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, důchod se zvýší nebo přizná, a to ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží. Důchod nebo jeho zvýšení se přitom doplatí nejvýše pět let nazpět ode dne zjištění nebo uplatnění nároku na důchod nebo jeho zvýšení; pro běh této lhůty platí § 55 odst. 2 věta druhá a třetí obdobně. Důchod nebo jeho zvýšení se však doplatí ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží, v případě, že důchod nebyl přiznán nebo byl vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, v důsledku nesprávného postupu orgánu sociálního zabezpečení. Obdobně se postupuje, zjistí-li se, že se změnily skutečnosti rozhodné pro výši důchodu nebo pro nárok na jeho výplatu [§ 56 odst. 1 písm. e) zákona o důchodovém pojištění].
19. Žalobkyně v žalobě namítla, že jí žalovaná měla započítat náhradní dobu účasti na pojištění za dobu, po kterou pečovala o matku, která byla bezmocná ode dne 1. 10. 1988 do 10. 9. 1990.
20. Ve správním řízení se žalobkyně domáhala započtení období péče pouze do 20. 3. 1990. Soud předně konstatuje, že žalobkyni nemůže být započítána doba péče o matku ode dne 23. 3. 1990 do 10. 9. 1990, neboť matka žalobkyně zemřela již dne 22. 3. 1990 (viz kopie úmrtního listu na č. l. 308, který je též součástí správního spisu). Bylo by tedy možné uvažovat nanejvýš o započetí období do 22. 3. 1990.
21. Otázkou započtení období péče žalobkyně o matku v období od 18. 10. 1981 do 22. 3. 1990 jako náhradní doby pojištění se zabýval Krajský soud v Praze naposledy v rozsudku č. j. 42 Ad 9/2019-44. Jelikož žalobkyně k prokázání svých tvrzení nepředložila a neoznačila žádné nové důkazy týkající se doby péče o matku a stupně její bezmocnosti, soud neshledal důvodu se v nyní posuzované věci od závěrů v něm vyslovených odchýlit a plně na ně odkazuje.
22. Krajský soud ve výše uvedeném rozsudku vyšel z toho, že žalobkyni bylo jako náhradní doba pojištění uznáno období od 18. 10. 1981 do 16. 10. 1982 a od 9. 7. 1984 do 8. 7. 1988 z důvodu péče o děti. Sporné bylo proto pouze období od 17. 10. 1982 do 8. 7. 1984 a od 9. 7. 1988 do 22. 3. 1990, dohromady 3 roky a 156 dnů. V nyní posuzované věci žalovaná vycházela ze stejného skutkového stavu a žalobkyni uznala náhradní doby pojištění od 18. 10. 1981 do 16. 10. 1982 a od 9. 7. 1984 do 8. 7. 1988 z důvodu péče o děti. S ohledem na žalobní bod je nyní sporné pouze období od 1. 10. 1988.
23. Podle § 13 odst. 2 věty první zákona o důchodovém pojištění za náhradní dobu pojištění se považují též náhradní doby získané před 1. lednem 1996 podle předpisů platných před tímto dnem a doba pobírání důchodu za výsluhu let. Zákon č. 100/1988 Sb., ve znění účinném do 31. 5. 1992, v § 9 odst. 1 písm. k) uznával – v případě, že trvalo zaměstnání aspoň rok – za náhradní dobu důchodového pojištění mj. dobu osobní péče o blízkou osobu, která byla převážně nebo úplně bezmocná a nebyla umístěna v ústavu sociální péče nebo v obdobném zdravotnickém zařízení, a to nejdříve od 1. ledna 1976.
24. Z toho vyplývá, že aby mohla být žalobkyni uznána sporná péče o matku jako náhradní doba pojištění, zákon vyžadoval, aby prokázala nejen osobní péči o ni v domácnosti (tj.

mimo zdravotnické zařízení) a trvání této péče, ale také převážnou nebo úplnou bezmocnost matky, včetně doby trvání stavu bezmocnosti. Jen za období, kdy bylo prokázáno naplnění všech zákonem vyžadovaných podmínek, může být žalobkyni započtena odpovídající náhradní doba pojištění. Bezmocnost pro účely § 70 zákona č. 100/1988 Sb. definoval § 36 vyhlášky č. 149/1988 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení, ve znění účinném do 31. 12. 1992 (dále jen „vyhláška č. 149/1988 Sb.“). Podle tohoto ustanovení je částečně bezmocný důchodce, který potřebuje dlouhodobě pomoc jiné osoby při některých nezbytných životních úkonech, například při mytí, česání a oblékání. Za částečně bezmocného se vždy považuje občan prakticky nevidomý (odst. 1). Převážně bezmocný je důchodce, který potřebuje kromě pomoci uvedené v odstavci 1 pravidelnou pomoc jiné osoby při hlavních životních úkonech, například při chůzi a při výkonu fyziologické potřeby. Za převážně bezmocného se vždy považuje občan úplně nevidomý (odst. 2). Úplně bezmocný je důchodce, který zcela pozbyl schopnost sebeobsluhy, potřebuje soustavné ošetřování a je odkázán trvale na pomoc jiné osoby při všech životních úkonech (odst. 3).

25. Podle § 5 odst. 1 písm. a) bodu 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 582/1991 Sb.“), si žalovaná byla povinná posoudit dobu získaných náhradních dob pojištění před 31. 12. 1994 v rámci rozhodování o dávkách důchodového pojištění [srov. § 6 odst. 4 písm. a) bod 11 zákona č. 582/1991 Sb.].
26. Z odůvodnění napadeného a prvostupňového rozhodnutí vyplývá, že žalovaná při posuzování stupně bezmocnosti matky žalobkyně vyšla ze své evidence, podle níž byla matka žalobkyně až do své smrti poživatelkou příspěvku pouze pro částečnou bezmocnost, a proto nebylo možné dobu péče považovat za náhradní dobu pojištění. K tomu poukázala na předchozí rozsudky soudů.
27. Soud souhlasí s žalovanou v tom, že žalobkyně nesplnila podmínku doby účasti na pojištění podle § 29 odst. 1 písm. c) zákona o důchodovém pojištění, kterou nemohla vzhledem k délce sporného období splnit ani v případě dodatečného uznání celého sporného období od 1. 10. 1988 do 10. 9. 1990, a to ani při zohlednění tvrzené péče o manžela od ledna 2020 do doby vydání napadeného rozhodnutí, neboť dle napadeného rozhodnutí získala žalobkyně 22 let a 165 dnů účasti na pojištění namísto požadovaných 27 let, což žalobkyně nad rámec argumentace ohledně péče o matku a manžela ve výše uvedených obdobích nezpochybnila. Započítání sporné doby péče nemohlo mít vliv ani na splnění podmínek pro starobní důchod podle § 29 odst. 3 písm. a) zákona o důchodovém pojištění, neboť do doby účasti na pojištění potřebné pro získání nároku na starobní důchod podle tohoto ustanovení se náhradní doby nezahrnují (v podrobnostech viz rozsudek č. j. 42 Ad 9/2019-44). Soud též souhlasí s žalovanou, že žalobkyni vznikl ke dni 16. 1. 2020 nárok na důchod dle § 29 odst. 2 písm. f) zákona o důchodovém pojištění (viz též bod 28 rozsudku č. j. 42 Ad 9/2019-44).
28. Soud však musí korigovat závěr žalované, že všechny náhradní doby pojištění byly zohledněny v osobním listu důchodového pojištění ze dne 20. 8. 2020 a že se v případě matky žalobkyně ani v části období nejednalo o převážnou či úplnou bezmocnost.
29. Žalovaná v tomto směru pominula závěry, které učinil na základě obsahu správního spisu zdejší soud (byť nad rámec nutného odůvodnění) v rozsudku č. j. 42 Ad 9/2019-44, od nichž soud neshledal důvod se v nyní posuzované věci odchýlit. Jak poukázal soud již

v uvedeném rozsudku, stupeň bezmocnosti matky žalobkyně byl předmětem zkoumání posudkové komise MPSV již v roce 1992. To vyplývá z rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 6. 1993, sp. zn. 2 Cao 87/93, a protokolu o jednání posudkové komise ze dne 26. 6. 1992, které jsou součástí správního spisu. V odůvodnění rozsudku sp. zn. 2 Cao 87/93 se Vrchní soud v Praze na stranách 3 a 5 zabýval otázkou, zda matka žalobkyně byla převážně nebo úplně bezmocnou, z důvodu posouzení nároku žalobkyně na invalidní důchod. Nechal vypracovat doplňující posudek posudkové komise MPSV ze dne 26. 6. 1992, v němž posudková komise dospěla k závěru, že na základě dostupné zdravotnické dokumentace je možné žalobkyni započíst péči o převážně bezmocnou osobu maximálně v délce 3 měsíců a 22 dnů, neboť její matka byla převážně bezmocná až v období od prosince 1989 (od října 1988 byla pouze částečně bezmocná). Z protokolu o jednání posudkové komise MPSV vyplývá, že zhoršení srdečního onemocnění matky žalobkyně v říjnu 1988 vyžadovalo fyzické ošetření a pomoc druhé osoby při některých životních úkonech, což dle posudkové komise MPSV odpovídalo částečné bezmocnosti. Posudková komise MPSV na základě zdravotní dokumentace konstatovala, že ke zhoršení onemocnění matky žalobkyně dále došlo od prosince 1989 a tento stav mohl odpovídat převážné bezmocnosti. Jak bylo odůvodněno již v rozsudku č. j. 42 Ad 9/2019-44, o věrohodnosti závěru posudkové komise MPSV, z něhož vycházel výše uvedený rozsudek Vrchního soudu v Praze, v porovnání s pozdějšími lékařskými zprávami předkládanými žalobkyní svědčí fakt, že její posudková komise učinila v relativně krátké době od úmrtí matky na základě její zdravotní dokumentace, kterou měla v té době ještě k dispozici (zdravotní dokumentace byla následně zničena – viz strana 3 rozsudku zdejšího soudu ze dne 9. 3. 2015, č. j. 42 Ad 34/2013-63), a s výslovným zkoumáním jejího zdravotního stavu ve vztahu ke stupni bezmocnosti. Závěr posudkové komise MPSV též plně koresponduje s žalobkyní ve správním řízení opakovaně předloženým rozhodnutím ze dne 2. 5. 1989, jímž bylo její matce na základě posudku posudkové komise sociálního zabezpečení ONV Příbram přiznáno zvýšení důchodu od 1. 10. 1988 pro částečnou (tedy nikoli převážnou či úplnou) bezmocnost. Právě posudkové komise byly odborně způsobilé k posouzení stupně bezmocnosti matky žalobkyně [srov. § 10 písm. b) bod 3 zákona č. 114/1988 Sb. ve znění do 30. 4. 1990; § 4 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb.]. Soud s ohledem na výše uvedené dospěl shodně jako v rozsudku č. j. 42 Ad 9/2019-44, na jehož odůvodnění v podrobnostech odkazuje, k závěru, že žalovaná pochybila, když nezohlednila závěry posudkové komise z roku 1992 o bezmocnosti matky žalobkyně a nepovažovala za náhradní dobu pojištění žalobkyně dobu péče o převážně bezmocnou matku od 1. 12. 1989.

30. Žalobkyně ve správním řízení nepředložila ani neoznačila žádné nové důkazy, jimiž by prokázala tvrzení, že její matka byla v období od 18. 10. 1981, resp. od 1. 10. 1988 do listopadu 1989 převážně či úplně bezmocnou. Nad rámec dříve opakovaně předložené lékařské zprávy MUDr. A. D. předložila pouze rozhodnutí ze dne 2. 5. 1989, které naopak prokazuje, že její matka byla v období od 1. 10. 1988 dle posudku posudkové komise ONV pouze částečně bezmocnou, což koresponduje se závěrem posudkové komise MPSV. Současně je třeba zdůraznit, že žalovaná nezpochybnila, že žalobkyně o matku do její smrti fakticky pečovala. Vyšla však z toho, že dobu péče lze zohlednit jako náhradní dobu pojištění pouze tehdy, pokud se jednalo o převážnou nebo úplnou bezmocnost, s čímž se soud ztotožňuje (viz výše). Za situace, kdy dle posudků posudkových komisí ONV a MPSV, které byly k posouzení stupně bezmocnosti odborně způsobilé a měly v té době k dispozici zdravotní dokumentaci matky žalobkyně, vyplývá, že matka žalobkyně byla od 1. 10. 1988 pouze částečně bezmocnou a až od prosince 1989 převážně bezmocnou, nelze

pouze na základě lakonické zprávy MUDr. A. D., v níž se uvádí, že matka žalobkyně pobírala příspěvek pro částečnou bezmocnost a dále se v ní pouze obecně konstatuje, že v posledních „asi pěti letech vyžadovala soustavnou péči, kterou jí poskytovala dcera Kučerová Jar.“, učinit závěr, že matka žalobkyně byla ve sporném období převážně či úplně bezmocnou ve smyslu § 36 odst. 2 a 3 vyhlášky č. 149/1988 Sb. Tato zpráva navíc nikterak zdravotní stav matky žalobkyně nespecifikuje. Lze též poznamenat, že věrohodnost vlastních tvrzení žalobkyně je snižována tím, že opakovaně namítala, že o matku celodenně pečovala ještě několik měsíců po její smrti (aniž by označila důkazy, které by zpochybňovaly údaj o datu úmrtí plynoucí z úmrtního listu). Žalobkyně sice k žalobě připojila množství listin, neoznačila však žádné důkazy k prokázání svých tvrzení. Soud tak pouze na okraj k předloženým listinám dodává, že ani lékařská zpráva praktického lékaře MUDr. V. Z., která je též součástí správního spisu, podle níž žalobkyně *pečovala o svou bezmocnou matku* od 18. 10. 1981 do 20. 3. 1990, není v rozporu se závěry posudkové komise MPSV, neboť jednoznačně neuvádí, zda se v tomto období jednalo o částečnou, nebo převážnou či úplnou bezmocnost. Soud nadto připomíná, že k takovému hodnocení není praktický lékař odborně způsobilý, neboť to přísluší především posudkovým lékařům, resp. posudkovým orgánům. Z této zprávy navíc není ani patrné, zda byla vyhotovena na podkladě zdravotní dokumentace matky žalobkyně, případně jaké, ani jaký byl v uvedené době téměř deseti let konkrétně její zdravotní stav. Pokud jde o kopii prohlášení M. B., M. M. a M. K. ze dne 19. 2. 2015 o tom, že žalobkyně pečovala od 18. 10. 1981 do 20. 3. 1990 o matku, která potřebovala celodenní péči, zdejší soud se k němu vyjádřil již v řízení vedeném pod sp. zn. 42 Ad 34/2013, v němž bylo toto prohlášení původně předloženo, a to v rozsudku ze dne 9. 3. 2015, č. j. 42 Ad 34/2013-63, jímž byla tehdejší žaloba žalobkyně zamítnuta. Soud dodává, že prokázání náhradní doby pojištění v podobě péče o převážně nebo úplně bezmocnou osobu před 31. 12. 1995 pouze čestným prohlášením nejméně dvou svědků a žadatele o důchod ve smyslu § 85 odst. 5 zákona č. 582/1991 Sb. lze považovat za dostačující jen v případě, že dobu pojištění nelze prokázat jinak. V nyní posuzované věci byla doba péče o převážně bezmocnou matku prokázána jinými důkazními prostředky dostatečně, a to na základě posudku posudkové komise MPSV ze dne 26. 6. 1992. Soud zdůrazňuje, že v této věci není předmětem sporu faktické poskytování péče, ale posouzení, zda zdravotní stav matky žalobkyně odpovídal částečné, nebo převážné či úplné bezmocnosti. K posouzení, zda je osoba částečně, převážně, nebo úplně bezmocná, je třeba odborných lékařských a posudkových znalostí, a proto také bylo toto posouzení svěřeno primárně posudkovým orgánům. Jejich závěr nemůže být při absenci dalších důkazů k prokázání zdravotního stavu matky žalobkyně v rozhodném období relevantně zpochybněn prohlášením o faktickém poskytování péče a její potřebě. To může být pouze nepřímým důkazem, a to v porovnání se závěry posudkové komise MPSV velmi slabým, jestliže není k dispozici zdravotní dokumentace, neboť uznání péče jako náhradní doby pojištění předpokládá, že zdravotní stav odpovídal kritériím převážné či úplné bezmocnosti dle § 36 odst. 2 a 3 vyhlášky č. 149/1988 Sb. Žalobkyně nepředložila žádné nové důkazy způsobilé zpochybnit závěr posudkové komise MPSV učiněný na podkladě tehdy dostupné zdravotní dokumentace, který koresponduje též s dřívějším posouzením posudkové komise ONV. Žalobkyně nadto kopii potvrzení v žalobě nenavrhla k důkazu k prokázání svých tvrzení a nevysvětlila vztah k těmto tvrzením, v nichž sama vymezila dobu, kterou požadovala zohlednit, zcela odlišně. Soud pro úplnost dodává, že ke zprávám MUDr. P. B., které žalobkyně předložila v dřívějších správních a soudních řízeních, se zdejší soud podrobně vyjádřil v rozsudcích ze dne

9. 3. 2015, č. j. 42 Ad 34/2013-63, a č. j. 42 Ad 9/2019-44, na jejichž závěry nyní odkazuje. V rozsudku č. j. 42 Ad 9/2019-44 soud poukázal mimo jiné na to, že ve zprávě ze dne 9. 1. 2012 se sice výslovně uvádí, že matka žalobkyně byla úplně bezmocná pro onemocnění univerzální aterosklerózou (D 440), zároveň v ní však bylo uvedeno, že doklady nelze dohledat, přičemž od téhož lékaře je ve spise založena zpráva ze dne 29. 9. 2011, v níž uvedl, že žalobkyně pečovala o svou matku od 18. 10. 1981 do 8. 10. 1990, tedy více než půl roku po jejím úmrtí. Tuto zprávu žalobkyně předložena spolu se svým čestným prohlášením z téhož dne, že o matku řádně celodenně pečovala od 18. 10. 1981 do 8. 10. 1990 a že matka pobírala příspěvek pro plnou bezmocnost, což je ovšem v rozporu se zjištěním ohledně data úmrtí matky i předloženým rozhodnutím o zvýšení důchodu pro (pouze) částečnou bezmocnost od 1. 10. 1988. Ve věci vedené pod sp. zn. 42 Ad 34/2013 nadto zdejší soud zjistil, že matka žalobkyně nikdy nebyla pacientkou MUDr. P. B., který tak nebyl schopen k jejímu zdravotnímu stavu sdělit žádné informace (viz rozsudek č. j. 42 Ad 34/2013-63).

31. S ohledem na výše uvedené soud neshledal důvody odchýlit se od závěrů vyslovených v rozsudku č. j. 42 Ad 9/2019-44, podle nichž byla matka žalobkyně převážně bezmocnou od prosince 1989 do své smrti, a žalovaná pochybila, když nezohlednila závěry posudkové komise z roku 1992 a nepovažovala za náhradní dobu pojištění dobu od 1. 12. 1989.
32. Tato vada však neměla vliv na zákonnost napadeného rozhodnutí, neboť uznání náhradní doby pojištění z důvodu péče o převážně bezmocnou matku v délce maximálně 112 dnů nemohlo ovlivnit vznik nároku žalobkyně na starobní důchod ani jeho výši (a to ani ve spojení s tvrzenou dobou péče o manžela žalobkyně). K otázce vzniku nároku na důchod se soud vyjádřil výše. Náhradní doba pojištění by mohla ovlivnit výši důchodu dle § 33 a § 34 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění v případě, že by tím doba pojištění žalobkyně dosáhla dalšího celého roku. Vzhledem k tomu, že žalobkyně dle napadeného rozhodnutí dosáhla ke dni vzniku nároku na důchod 22 roků a 165 dnů, přičemž nad rámec námitky ohledně neuznání doby péče o matku neuvedla žádné konkrétní skutečnosti, jimž by tento závěr zpochybnila, nemohlo mít nezohlednění 112 dnů vliv, neboť žalobkyně by mohla dosáhnout pouze 22 roků a 277 dnů pojištění, nikoli dalšího celého roku doby pojištění. Nezohlednění této doby nemohlo proto ovlivnit výši procentní výměry, a to ani ve spojení s tvrzenou péčí o manžela žalobkyně (viz dále).
33. Jak bylo výše uvedeno, na vznik nároku žalobkyně na starobní důchod nemohlo mít vliv ani případné započítání doby péče o manžela od ledna 2020 do vydání napadeného rozhodnutí, a to ani ve spojení s výše uvedenou dobou 112 dnů. Žalobkyni bylo období ode dne 1. 1. 2020 do 19. 7. 2020 uznáno jako náhradní doba pojištění, neboť žalobkyně byla v té době uchazečem o zaměstnání. Současně ze správního spisu plyne, že žalobkyně byla vedena jako uchazeč o zaměstnání minimálně od 1. 1. 2011, přičemž jí v tomto období nenáležela podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci. Takové období může být započteno jako náhradní doba pojištění maximálně v rozsahu tří roků [srov. § 5 odst. 2 písm. a) zákona o důchodovém pojištění]. V rámci posuzování nároků na starobní důchod byly žalobkyni minimálně od roku 2018 vždy započítány tři roky doby pojištění za období, ve kterém byla vedena v evidenci jako uchazeč o zaměstnání. Jelikož ostatní náhradní doby pojištění mají přednost, v případě zohlednění péče o manžela by tři roky náhradní doby pojištění pro evidenci jako uchazeče o zaměstnání byly nadále započítány a k nim by se připočetla doba péče o manžela. Jelikož však žalobkyni pro vznik nároku na invalidní důchod podle § 29 odst. 1 písm. c) zákona o důchodovém pojištění chyběly více

než 4 roky potřebné doby pojištění, je zřejmé, že tato doba nemohla mít vliv na vznik nároku.

34. Jelikož žalobkyni vznikl nárok na starobní důchod dle § 29 odst. 2 písm. f) zákona o důchodovém pojištění dne 16. 1. 2020, mohla být doba péče o manžela z hlediska výše starobního důchodu započítána nanejvýš za období od 1. 1. 2020 do 15. 1. 2020, neboť náhradní doby pojištění získané po vzniku nároku na starobní důchod se nezapočítávají (§ 33 odst. 2 věta druhá a § 34 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění). Žalobkyně podle napadeného rozhodnutí ke dni přiznání starobního důchodu dosáhla 22 roků a 165 dnů doby pojištění. Výše starobního důchodu jí byla stanovena za získání celých 22 roků doby pojištění. Započtení náhradní doby pojištění za péči o převážně bezmocnou matku v rozsahu 112 dnů tedy nemohlo mít ani ve spojení s případným zohledněním péče o manžela v rozsahu 15 dnů vliv na výši procentní výměry starobního důchodu. Soud se proto nezabýval tím, zda manžel žalobkyně byl osobou, která je závislá na pomoci jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost), stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost), neboť pouze osobě pečující o takto závislou osobu je možné dobu péče uznat jako náhradní dobu pojištění [srov. § 5 odst. 2 písm. d) zákona o důchodovém pojištění].
35. Soud pro úplnost doplňuje, že období péče žalobkyně o převážně bezmocnou matku a péče o manžela nemohlo mít v daném případě vliv ani na výši osobního vyměřovacího základu, neboť se jedná o vyloučené doby, což znamená, že při stanovení výše důchodu se počet dnů vyloučených dob odečítá od celkového počtu dnů, na který se rozpočítává průměr výdělků. Doba péče o bezmocnou matku je vyloučenou dobou podle § 16 odst. 4 část věty první před středníkem zákona o důchodovém pojištění ve spojení s § 9 odst. 1 písm. k) a § 12 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb. ve znění účinném do 30. 6. 1990 a § 12 odst. 7 písm. a) vyhlášky č. 149/1988 Sb. ve znění účinném do 30. 4. 1990. Doba péče o manžela v období ledna 2020 by byla vyloučenou dobou podle § 16 odst. 4 věty druhé písm. a) zákona o důchodovém pojištění.
36. Lze tak shrnout, že žalovaná sice pochybila, pokud nezohlednila závěry posudkové komise MPSV o bezmocnosti matky žalobkyně, nezapočetla náhradní dobu pojištění za péči o převážně bezmocnou matku od 1. 12. 1989 do 22. 3. 1990 a nezabývala se v odůvodnění napadeného rozhodnutí též žalobkyní zmíněnou péčí o manžela od ledna 2020, a to jak z hlediska vzniku nároku na důchod, tak i z hlediska jeho výše, nicméně tato dílčí pochybení neměla vliv na zákonnost napadeného rozhodnutí. Soud proto žalobu jako nedůvodnou podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.
37. Soud vycházel z obsahu správního spisu, který měl k dispozici a který není předmětem dokazování (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 1. 2009, č. j. 9 Afs 8/2008-117, č. 2383/2011 Sb. NSS). Součástí správního spisu byly též předložené zprávy MUDr. D. a MUDr. Z., úmrtí list žalobkyně, rozhodnutí ze dne 2. 5. 1989 a žádosti o odstranění tvrdostí zákona ze dne 4. 11. 2020 a ze dne 28. 6. 2019. K listinám přiloženým k žalobě, které se vztahovaly k péči o matku, se soud vyjádřil výše. Soud neprovedl důkaz předloženým potvrzením Úřadu práce České republiky ze dne 20. 7. 2020 o dobách vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání, neboť doby, po které byla žalobkyně vedena v této evidenci, vyplývají ze správního spisu, přičemž jejich započtení nebylo v žalobě rozporováno. Další předložené listiny (lékařské zprávy MUDr. I. S. ze dne 24. 1. 2022, MUDr. M. K. ze dne 5. 1. 2022 a MUDr. J. K. ze dne 7. 12. 2021 týkající se zdravotního stavu žalobkyně, přípis Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 19. 11. 2020 týkající se

žádosti o odstranění tvrdostí zákona a sdělení Ministerstva spravedlnosti ze dne 14. 1. 2022 týkající se bezplatné právní pomoci) se netýkaly předmětu tohoto sporu, a nemohly tedy být pro posouzení věci relevantní. Soud s ohledem na výše vyslovený právní názor pro nadbytečnost neprovedl ani důkaz žádostí o podrobení se vyšetření ze dne 4. 2. 2020, kterou žalobkyně podala v zastoupení manžela. Tato žádost nadto ze své podstaty nemůže o zdravotním stavu manžela žalobkyně ničeho vypovědět.

38. Soud závěrem upozorňuje, že má-li žalobkyně pocit, že důsledky aplikace zákona o důchodovém pojištění na ni dopadají nepřiměřeně tvrdě, může požádat o odstranění tvrdosti zákona, což ostatně již učinila. Odstraňování tvrdosti zákona však nepřísluší správním soudům (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 8. 2014 č. j. 6 Ads 92/2013-23, či ze dne 15. 10. 2015, č. j. 5 Ads 126/2015-47), nýbrž ministru práce a sociálních věcí (§ 4 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb.). Jak upozornila žalovaná ve vyjádření k žalobě, v řízení o žádosti o odstranění tvrdosti nebylo možné pokračovat po dobu, po kterou probíhalo přezkumné řízení soudní.
39. Při rozhodování o náhradě nákladů řízení soud postupoval podle § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. Žalobkyně nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť nebyla v řízení úspěšná. Žalovaná nemá ve věcech důchodového pojištění právo na náhradu nákladů řízení. Soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Praha 4. března 2022

Mgr. Lenka Oulíková, v. r.
soudkyně

